ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠ' ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
στην υπόθεση 30/88 *

I — Πραγματικά περιστατικά

1. Τον Μάιο του 1979, το Συμβούλιο καθόρισε, με προοπτική την αναθέρμανση της συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας, τη θέση της Κοινότητας για τις διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο των οργάνων της συνδέσεως. Στον τομέα της χρηματοδοτικής συνεργασίας, η Κοινότητα ήταν έτοιμη να αρχίσει τη διαπραγμάτευση του τέταρτου χρηματοδοτικού πρωτοκόλλου. Για τη μεταβατική περίοδο μέχρι την έναρξη της ισχύος του, η Κοινότητα είχε την πρόθεση να αντιμετωπίσει το ενδεχόμενο της λήψεως ειδικών μέτρων υπέρ της Τουρκίας — υπό μορφή δωρεών ύψους 75 εκατομμυρίων Ecu σε δύο χρόνια — προοριζόμενων για τη χρηματοδότηση μέτρων συνεργασίας.

Στις 19 Σεπτεμβρίου 1980, το συμβούλιο συνδέσεως έλαβε υπόψη την πρόταση της Κοινότητας να χορηγήσει στην Τουρκία έκτακτη ενίσχυση 75 εκατομμυρίων Ecu και καθόρισε τους όρους για την υλοποίηση της πρότασης αυτής. Αποφάσισε σχετικώς (απόφαση αριθ. 2/80 του συμβουλίου συνδέσεως):

« 1) Για την υλοποίηση της έκτακτης ενίσχυσης των 75 εκατομμυρίων ευρωπαϊκών νομισματικών μονάδων, που θέτει στη διάθεση της Τουρκίας η Κοινότητα, η Τουρκία και η Κοινότητα συνεργάζονται στα πλαίσια της επιτροπής συνδέσεως.

2) Όσον αφορά την υποβολή των ειδικών σχεδίων, η Τουρκία απευθύνεται ευθέως προς την Επιτροπή, η οποία τα εξετάζει υπό το φως των κριτηρίων που ορίζει η αντιπροσωπεία της Κοινότητας στο συμβούλιο συνδέσεως για τη χρησιμοποίηση της έκτακτης ενίσχυσης.

3) Η Κοινότητα ενημερώνει την Τουρκία για την τύχη που επιφυλάσσεται στα αιτήματά της.

4) Η επιτροπή συνδέσεως παρακολουθεί την υλοποίηση της ενισχύσεως. Για το σκοπό αυτό συνεδριάζει κατόπιν αιτήσεως ενός από τα δύο μέρη.

5) Η παρούσα απόφαση αρχίζει να ισχύει την 1η Ιουλίου 1980. »

Σε « δήλωση του Συμβουλίου ως προς την εσωτερική εφαρμογή της αποφάσεως 2/80 του συμβουλίου συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας », που περιέχεται στα πρακτικά της συνεδριάσεως του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1980, τονίζεται:

« Το Συμβούλιο συμφώνησε, σχετικά με τη διαδικασία έγκρισης των σχεδίων, να εφαρμόσει τη διαδικασία που ακολουθείτο για την εφαρμογή των χρηματοδοτικών πρωτοκόλλων με τις μεσογειακές χώρες. »

Η διαδικασία αυτή προέβλεπε ότι θεωρούνται αποδεκτά μόνο τα σχέδια χρηματοδοτήσεως που διαβιβάζονται από την Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και γίνονται ομόφωνα αποδεκτά από την ad hoc ομάδα εργασίας του Συμβουλίου. Η *ad hoc διαδικασία* η οποία ακολουθείτο από τις αρχές του έτους 1979 είχε προσωρινό χαρακτήρα, μέχρι να τεθούν σε ισχύ οι δημοσιονομικοί κανονισμοί που αφορούσαν την εφαρμογή των χρηματο-

* Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

δοτικών πρωτοκόλλων που είχαν συναφθεί με ορισμένες χώρες της λεκάνης της Μεσογείου.

Τρία πρώτα σχέδια, στο πλαίσιο της ειδικής ενισχύσεως, εξετάστηκαν και εγκρίθηκαν από την Επιτροπή, τον Ιούλιο του 1981, κατά την ad hoc διαδικασία.

2. Ενόψει της αντιδημοκρατικής εξέλιξης της εσωτερικής πολιτικής καταστάσεως στην Τουρκία, η Κοινότητα αποφάσισε, κατά τα τέλη του έτους 1981, να « παγώσει » τις σχέσεις της με τη χώρα αυτή, ιδίως όσον αφορά τις χρηματοδοτικές ενισχύσεις. Για το λόγο αυτό, το τέταρτο πρωτόκολλο, που μονογραφήθηκε τον Ιούνιο του 1981, δεν συνάφθηκε. Η ειδική ενίσχυση ανεστάλη, αφού δαπανήθηκαν 46 εκατομμύρια Ecu· απέμεναν συνεπώς προς ανάληψη 29 εκατομμύρια.

Κατά τις αρχές του 1986, η Επιτροπή έκρινε ότι οι εξελίξεις που μεσολάβησαν στην Τουρκία καθιστούσαν δυνατή την επανάληψη των σχέσεων. Κατά τη συνεδρίαση του Συμβουλίου της 17ης Φεβρουαρίου 1986, διαμορφώθηκε ευρεία συναίνεση επί της προτάσεώς της να εξομαλυνθούν σταδιακά οι σχέσεις μεταξύ Κοινότητας και Τουρκίας, και συγκεκριμένα να επαναληφθεί η χρηματοδοτική συνεργασία με την αποδέσμευση του εναπομένοντος ποσού της ειδικής ενισχύσεως.

Με έγγραφο της 17ης Απριλίου 1986, η Επιτροπή πρότεινε στην αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή την απευθείας μεταφορά 10 εκατομμυρίων Ecu από το κεφάλαιο 100 (προσωρινές πιστώσεις), θέση 9631 (τέταρτο χρηματοδοτικό πρωτόκολλο με την Τουρκία), στο κεφάλαιο 96 (συνεργασία με χώρες της λεκάνης της Μεσογείου), θέση 9632 (ειδική ενίσχυση στην Τουρκία), κατά τη διαδικασία του άρθρου 21, παράγραφος 2, του δημοσιονομικού κανονισμού. Δεδομένου ότι το Συμβούλιο δεν έλαβε ρητή απόφαση, η πρόταση μεταφοράς θεωρήθηκε εγκριθείσα, δυνάμει της διατάξεως αυτής, στις 2 Ιουνίου 1986. Με απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1988 (Ελληνική Δημοκρατία κατά Συμβουλίου, 204/86, Συλλογή 1988, σ. 5323), το Δικαστήριο απέρριψε προσφυγή με την οποία ζητήθηκε η ακύρωση της μεταφοράς.

3. Μετά την έγκριση της μεταφοράς, η Επιτροπή κάλεσε την Τουρκία να της υποβάλει σχέδια που θα μπορούσαν να χρηματοδοτηθούν με νέες πιστώσεις αναλήψεων υποχρεώσεων, στο πλαίσιο της ειδικής ενισχύσεως. Όταν η Τουρκία ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση αυτή και υπέβαλε ορισμένα κατάλληλα σχέδια στην Επιτροπή, η τελευταία έκρινε, καταρχάς, ότι η εξουσία εκτελέσεως του προϋπολογισμού ανήκει αποκλειστικά στην Επιτροπή. Η Επιτροπή έκρινε, επίσης, ότι η ad hoc διαδικασία για την έγκριση των σχεδίων που υποβλήθηκαν προς εφαρμογή των χρηματοδοτικών πρωτοκόλλων με τις μεσογειακές χώρες δεν είχε πλέον εφαρμογή, δεδομένου ότι αντικαταστάθηκαν με τον κανονισμό 3973/86 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, που αφορά τα πρωτόκολλα οικονομικής και τεχνικής συνεργασίας μεταξύ της Κοινότητας και της Αλγερίας, του Μαρόκου, της Τυνησίας, της Αιγύπτου, του Λιβάνου, της Ιορδανίας, της Συρίας, της Μάλτας και της Κύπρου (ΕΕ L 370, σ. 5). Κατά την έγκριση του κανονισμού αυτού, το Συμβούλιο και η Επιτροπή δήλωσαν ότι ο κανονισμός δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αποτελέσει προηγούμενο για την εφαρμογή άλλων χρηματοδοτικών πρωτοκόλλων εκτός από εκείνα που αφορά ο κανονισμός και ότι η διαδικασία εφαρμογής των άλλων αυτών πρωτοκόλλων θα αποφασιστεί σε συνάρτηση με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του καθενός.

Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, η Επιτροπή έκρινε ότι ήταν σκόπιμο να επωφεληθεί από την πείρα που έχουν τα κράτη μέλη στον τομέα των σχεδίων ενισχύσεως προς την Τουρκία και ότι ο καταλληλότερος τρόπος ήταν η διαβούλευση μαζί της με την ιδιότητα των *μελών* της « επιτροπής του άρθρου 6 » του κανονισμού 3973/86, χωρίς, ωστόσο, να θεωρηθεί ότι οι διαδικασίες της εν λόγω επιτροπής ήταν, κατά νομική εκτίμηση, εφαρμοστέες στο

συγκεκριμένο θέμα. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή ενέγραψε στην ημερήσια διάταξη της επιτροπής του άρθρου 6 τρία σχέδια υπέρ της Τουρκίας και συγκεκριμένα ένα σχέδιο business week ΕΟΚ-Τουρκίας, ένα πρόγραμμα ελέγχου της ελονοσίας στις ανατολικές μεσογειακές ακτές της Τουρκίας και ένα σχέδιο για την εκμετάλλευση της γεωθερμικής ενέργειας στη Δυτική Ανατολία. Παρά τις αντιρρήσεις της ελληνικής πλευράς περί του παρανόμου της ακολουθητέας διαδικασίας, τα μέλη της επιτροπής αποφάνθηκαν ευνοϊκά για τα σχέδια αυτά. Με αποφάσεις της 17ης Νοεμβρίου και της 10ης Δεκεμβρίου 1987, η Επιτροπή ενέκρινε τη χρηματοδότηση των σχεδίων αυτών στο πλαίσιο της ειδικής ενισχύσεως.

II — Έγγραφη διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 27 Ιανουαρίου 1988, η Ελληνική Δημοκρατία άσκησε κατά της Επιτροπής την παρούσα προσφυγή ακυρώσεως, δυνάμει του άρθρου 173 της Συνθήκης.

Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Κάλεσε, ωστόσο, την Επιτροπή και το Συμβούλιο να απαντήσουν γραπτώς σε ερώτηση του Δικαστηρίου· οι απαντήσεις δόθηκαν εντός των προθεσμιών που είχαν ταχθεί.

Η *Ελληνική Δημοκρατία* ζητεί από το Δικαστήριο:

— να γίνει δεκτή η προσφυγή·

— να ακυρωθούν οι αποφάσεις της Επιτροπής με τις οποίες εγκρίθηκαν, στις 17 Νοεμβρίου και 10 Δεκεμβρίου 1987, σχέδια χρηματοδοτήσεως στα πλαίσια της ειδικής βοήθειας προς την Τουρκία·

— να καταδικαστεί η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στα δικαστικά έξοδα.

Η *Επιτροπή* ζητεί από το Δικαστήριο:

— να απορρίψει την προσφυγή ακυρώσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας·

— να καταδικάσει την Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

III — Ισχυρισμοί και επιχειρήματα των διαδίκων

Η Ελληνική Δημοκρατία προβάλλει τέσσερις λόγους ακυρώσεως προς στήριξη της προσφυγής της και συγκεκριμένα: 1) παραβίαση του κοινοτικού δικαίου, 2) παράβαση ουσιώδους τύπου, 3) κατάχρηση διαδικασίας και 4) αναρμοδιότητα της Επιτροπής για την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξης.

1. *Παραβίαση του κοινοτικού δικαίου*

Η *ελληνική κυβέρνηση* τονίζει ότι για να εκτελεστεί μία δαπάνη στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων της Επιτροπής, θα πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 205 της Συνθήκης ΕΟΚ, να υφίσταται μία βασική πράξη που να αφορά τη συγκεκριμένη δαπάνη και να αποτελεί τη νομική βάση της διενέργειας της πληρωμής. Για τη θέση 9632 του προϋπολογισμού του 1986 ελλείπει παντελώς μία τέτοια βασική πράξη. Ακόμα και αν η απόφαση 2/80 είχε δημιουργήσει διεθνή υποχρέωση της Κοινότητας έναντι της Τουρκίας, δεν ελήφθη κανένα μέτρο κατά την έννοια του άρθρου 2 της διακυβερνητικής συμφωνίας « περί των μέτρων που πρέπει να ληφθούν και των διαδικασιών που πρέπει να ακολουθηθούν για την εφαρμογή της συμφωνίας συνδέσεως μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Τουρκίας » (JO L 217 της 29.12.1964, σ. 3703).

Η πρώτη παράγραφος της διατάξεως αυτής, κατά την οποία « οι αποφάσεις και συστάσεις που υιοθετούνται από το συμβούλιο σύνδεσης σε τομείς οι οποίοι, σύμφωνα με τις διατάξεις της Συνθήκης που εγκαθιδρύει την Κοινότητα, ανάγονται στην αρμοδιότητα αυτής, αποτελούν ενόψει της εφαρμογής τους, αντικείμενο πράξεων που θεσπίζονται από το Συμβούλιο, αποφαινόμενο με ομοφωνία, ύστερα από διαβουλεύσεις με την Επιτροπή », είναι σαφής και κατηγορηματική χωρίς να παρέχει στα αρμόδια κοινοτικά όργανα καμία ευχέρεια παρεκκλίσεως από αυτή. Συνεπώς, το Συμβούλιο δεν διαθέτει καμία διακριτική ευχέρεια για την έκδοση ή μη σχετικής πράξεως για τη μεταφορά των αποφάσεων του συμβουλίου συνδέσεως στην κοινοτική έννομη τάξη.

Η *Επιτροπή* θεωρεί, καταρχάς, ότι η απόφαση 2/80 συνιστά τη βασική πράξη για τη θέση 9632 του προϋπολογισμού. Ως προς το ζήτημα της μεταφοράς των αποφάσεων του συμβουλίου συνδέσεως στο κοινοτικό δίκαιο, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 1, της διακυβερνητικής συμφωνίας που προβάλλει η ελληνική κυβέρνηση δεν είναι σύμφωνη ούτε με την έννοια της εν λόγω διατάξεως ούτε με την πρακτική που ακολουθεί το Συμβούλιο στα θέματα αυτά.

Το άρθρο 2, παράγραφος 1, δεν έχει την έννοια ότι υποχρεώνει το Συμβούλιο να μεταφέρει στο κοινοτικό δίκαιο κάθε απόφαση του συμβουλίου συνδέσεως η οποία υπάγεται στην κοινοτική αρμοδιότητα. Οι όροι « ενόψει της εφαρμογής τους » πρέπει να ερμηνευθούν με την έννοια « εάν είναι αναγκαίο για την εφαρμογή τους στην Κοινότητα » και όχι με την έννοια « επειδή είναι αναγκαίο (ή: απαραίτητο) για την εφαρμογή τους στην Κοινότητα ».

Η Επιτροπή ισχυρίζεται, σχετικώς, ότι η ερμηνεία την οποία δίδει στο άρθρο 2, παράγραφος 1, είναι σύμφωνη με την άποψη που διατύπωσε το Συμβούλιο στην προαναφερθείσα υπόθεση 204/86, σύμφωνα με την οποία « η απόφαση 2/80 περιέχει όλα τα βασικά στοιχεία (ύψος της ενισχύσεως, τρόπος υποβολής των σχεδίων από την Τουρκία) και αποτελεί, ως εκ τούτου, τη νομική βάση για την εκτέλεση των αντίστοιχων πιστώσεων που είναι εγγεγραμμένες στον προϋπολογισμό των Κοινοτήτων ».

Η πρακτική του Συμβουλίου στον τομέα αυτό συμφωνεί σε μεγάλο βαθμό με την ερμηνεία αυτή. Πράγματι, από μία πρώτη έρευνα των αποφάσεων και κανονισμών που εξέδωσε το Συμβούλιο σε εκτέλεση των αποφάσεων του συμβουλίου συνδέσεως, διαπιστώθηκε ότι μία μόνο απόφαση και ένας μόνο κανονισμός (της 8ης Δεκεμβρίου 1967, ΕΕ L 301, σσ. 11 και 2) βασίζονται απευθείας στο άρθρο 2 της διακυβερνητικής συμφωνίας. Οι υπόλοιποι κανονισμοί που εκδόθηκαν σε εκτέλεση αποφάσεων του συμβουλίου συνδέσεως είναι της δεκαετίας του 1970 και βασίζονται όλοι στο άρθρο 113 της Συνθήκης. Αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει ένδειξη ότι το Συμβούλιο κρίνει ότι η διακυβερνητική συμφωνία έχει ξεπεραστεί από τη μετέπειτα εξέλιξη του κοινοτικού δικαίου.

Η Επιτροπή παρατηρεί, σχετικώς, ότι όλοι οι εν λόγω κανονισμοί έχουν ως αντικείμενο την εφαρμογή των αποφάσεων του συμβουλίου συνδέσεως για τη διοικητική συνεργασία στον τελωνειακό τομέα ή για την έννοια των « προϊόντων καταγωγής » Τουρκίας. Οι εν λόγω αποφάσεις έχουν οπωσδήποτε επίπτωση στην κοινοτική νομοθεσία και απαιτούν τη σχετική προσαρμογή της. Ως εκ τούτου, απαιτείται η έκδοση κανονισμών για να εξασφαλιστεί η εφαρμογή τους στην Κοινότητα. Αντιθέτως, σε άλλες περιπτώσεις, όπως η παρούσα, δεν υπάρχουν ανάλογες συνέπειες στην κοινοτική νομοθεσία και δεν επιβάλλεται η έκδοση εκτελεστικού κανονισμού.

Η Επιτροπή προσθέτει ότι διατάξεις όπως αυτή του άρθρου 2 της διακυβερνητικής συμφωνίας περιορίζονταν πάντοτε στις μικτές συμφωνίες συνδέσεως, όπως οι συμφωνίες με την Ελληνική Δημοκρατία, την Τουρκία, τις αφρικανικές χώρες και τη Μαδαγασκάρη (οι δύο συμβάσεις της Yaoundé του 1964 και του 1969). Αντιθέτως, οι τρεις συνθήκες της Lomé συνοδεύονται μεν πάντοτε από μία εσωτερική συμφωνία, αλλά οι εσωτερικές αυτές συμφωνίες δεν περιέχουν πλέον διάταξη όπως αυτή της παραγράφου 1 του προαναφερθέντος άρθρου 2. Η μεταφορά, δηλαδή, στο κοινοτικό δίκαιο του δικαίου της συνδέσεως δεν ρυθμίζεται πλέον ρητά.

2. *Παράβαση ουσιώδους τύπου*

Η *Ελληνική Δημοκρατία* υποστηρίζει ότι η Επιτροπή θα έπρεπε να έχει εξασφαλίσει ομοφωνία των κρατών μελών στα πλαίσια της ad hoc διαδικασίας του 1978, προκειμένου να εξουσιοδοτηθεί για τη διάθεση κεφαλαίων στα πλαίσια της ειδικής ενισχύσεως προς την Τουρκία. Με βάση αυτή τη διαδικασία προωθείτο η υλοποίηση των χρηματοδοτικών πρωτοκόλλων που αφορούσαν τις μεσογειακές χώρες μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1987. Από την ημερομηνία αυτή τέθηκε σε εφαρμογή ο κανονισμός 3973/86 του Συμβουλίου, που θέσπισε ειδική και εξαντλητικά ρυθμιζόμενη διαδικασία, αλλά μόνο για τις χώρες και τα θέματα που αφορά.

Επικαλούμενη την προαναφερθείσα δήλωση του Συμβουλίου και της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1986, κατά την οποία ο κανονισμός 3973/86 « δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αποτελέσει προηγούμενο για την εφαρμογή των άλλων χρηματοδοτικών πρωτοκόλλων εκτός από αυτά τα οποία αφορά ο παρών κανονισμός », η Ελληνική Δημοκρατία υπογραμμίζει ότι η κατ' αναλογία εφαρμογή του κανονισμού 3973/86 και, ειδικότερα, των διαδικασιών που προβλέπει σε διαφορετικές χώρες και χρηματοδοτήσεις από αυτές που απαριθμούνται στις διατάξεις του αντιβαίνει στη βούληση του νομοθέτη που τον θέσπισε. Κατά την Ελληνική Δημοκρατία, η Επιτροπή όφειλε, στην παρούσα υπόθεση, να ακολουθήσει την ad hoc διαδικασία που προβλέφθηκε το 1978.

Η Ελληνική Δημοκρατία αποκρούει, σχετικώς, το επιχείρημα της Επιτροπής ότι η προσφυγή στη διαδικασία του άρθρου 6 του κανονισμού 3973/86 μπορούσε να χαρακτηριστεί ως « πολιτική χειρονομία ». Πιστεύει ότι, εφόσον επρόκειτο για απλή διαβούλευση, η Επιτροπή δεν έπρεπε να προχωρήσει σε ψηφοφορία στο πλαίσιο της επιτροπής του άρθρου 6.

Εξάλλου, το επιχείρημα της Επιτροπής ανατρέπεται από την ίδια, εφόσον αυτή αναγνωρίζει ότι η διαδικασία του άρθρου 6 « συνέβαλε στην καλύτερη θεμελίωση των αποφάσεων χρηματοδότησης της Επιτροπής ».

Πρώτον, η *Επιτροπή* θεωρεί ότι είναι αρμόδια για την εκτέλεση του προϋπολογισμού βάσει του άρθρου 205 της Συνθήκης. Καταρχήν, η Επιτροπή δεν θα μπορούσε να δεσμευτεί από τις γνώμες των κρατών μελών για την άσκηση των εξουσιών εκτελέσεως του προϋπολογισμού. Γι' αυτόν ήδη το λόγο, δεν μπορεί να υπάρξει παράβαση ουσιώδους τύπου στην υπόθεση αυτή.

Δεύτερον, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι ζήτησε τη γνώμη των *μελών* της επιτροπής του άρθρου 6, προκειμένου να επωφεληθεί από την πείρα τους στον τομέα των σχεδίων αναπτύξεως στη Μεσόγειο, και συγχρόνως να προβεί σε πολιτική χειρονομία προς τα κράτη μέλη. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η Επιτροπή έκρινε άσκοπο να μη τηρήσει τη διαδικασία ψηφοφορίας που ακολουθείται συνήθως στα πλαίσια της επιτροπής του άρθρου 6. Για την Επιτροπή, όμως, η ψήφος έχει συμβουλευτικό χαρακτήρα. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η γνώμη που διατυπώθηκε

δεν είναι γνώμη της επιτροπής του άρθρου 6, αλλά γνώμη των εκπροσώπων των κρατών μελών (που συνεδριάζουν στο πλαίσιο της επιτροπής του άρθρου 6) χωρίς να έχει τα έννομα αποτελέσματα μιας γνώμης της Επιτροπής όπως προβλέπεται στον κανονισμό 3973/86.

Τρίτον, η Επιτροπή θεωρεί ότι μπορούσε να προσφύγει σε διαβούλευση με τα μέλη της επιτροπής του άρθρου 6, δεδομένου ότι δεν είχε πλέον εφαρμογή η διαδικασία ad hoc. Μόλις εκδόθηκε ο νέος κανονισμός για την εφαρμογή των μεσογειακών χρηματοδοτικών πρωτοκόλλων, η Επιτροπή έκρινε ότι η διαδικασία «που ακολουθείται για την εφαρμογή των χρηματοδοτικών πρωτοκόλλων που έχουν συναφθεί με τις χώρες της Μεσογείου» (όροι που χρησιμοποιήθηκαν στη δήλωση του Συμβουλίου κατά την έγκριση της προαναφερθείσας απόφασης 2/80 του συμβουλίου συνδέσεως) ήταν καταρχήν η διαδικασία του νέου κανονισμού 3973/86. Προφανώς, η Επιτροπή είχε επίγνωση του γεγονότος ότι δεν ήταν δυνατό να εφαρμοστεί ο κανονισμός 3973/86, λόγω του αυστηρού περιορισμού του πεδίου εφαρμογής του στις χώρες που απαριθμούνται στον τίτλο του και στο άρθρο 12, παράγραφος 3. Για το λόγο αυτό η Επιτροπή επέλεξε όχι την εφαρμογή του κανονισμού 3973/86, αλλά τη διαβούλευση με τα μέλη της επιτροπής του άρθρου 6 «κατ' αναλογία». Με την έκφραση αυτή, η Επιτροπή εννοεί ότι ήταν έτοιμη να ακολουθήσει τους κανόνες της επιτροπής αυτής χωρίς, ωστόσο, να είναι από νομική άποψη υποχρεωμένη προς τούτο.

Η Επιτροπή συμπεραίνει ότι δεν παρέβη κανένα ουσιώδη τύπο ακολουθώντας τη διαδικασία διαβουλεύσεως με τα μέλη της επιτροπής του άρθρου 6, δεδομένου ότι το άρθρο 205 της παρέχει πλήρη εξουσία εκτελέσεως του προϋπολογισμού, περιλαμβανομένης και της θέσεως 9632 — ειδική ενίσχυση στην Τουρκία — και ότι, κατά συνέπεια, ήταν ελεύθερη να προβεί σε διαβούλευση με τα κράτη μέλη σύμφωνα με τον καταλληλότερο, κατά τη γνώμη της, τύπο, δεδομένου ότι η διαδικασία ad hoc που είχε θεσπιστεί στο παρελθόν είχε παύσει να ισχύει την 1η Ιανουαρίου 1987. Κατά την Επιτροπή, σε περίπτωση που το Δικαστήριο θα έκρινε ότι δεν ήταν ελεύθερη να επιλέξει μία διαδικασία διαβουλεύσεως, η Επιτροπή δεν διέπραξε, εν πάση περιπτώσει, παράβαση ουσιώδους τύπου, επειδή χρησιμοποίησε την καλύτερα προσαρμοσμένη στις περιστάσεις διαδικασία και μία διαδικασία που τοποθετείται στα πλαίσια της δηλώσεως στην οποία προέβη το Συμβούλιο κατά την έκδοση της απόφασης 2/80 του συμβουλίου συνδέσεως.

3. *Κατάχρηση διαδικασίας*

Η *ελληνική κυβέρνηση* υποστηρίζει ότι η Επιτροπή, ενεργώντας με τον τρόπο αυτό, ενήργησε κατά κατάχρηση διαδικασίας. Είναι αληθές ότι η διαδικασία ad hoc δεν ισχύει πλέον για όσες από τις μεσογειακές χώρες αποτέλεσαν αντικείμενο δημοσιονομικού κανονισμού για την εφαρμογή των χρηματοδοτικών τους πρωτοκόλλων. Από την άποψη αυτή, ο κανονισμός 3973/86 αντικατέστησε, για τις χώρες στις οποίες αναφέρεται (και μόνο γι' αυτές), τη διαδικασία ad hoc. Αντιθέτως, η διαδικασία ad hoc παραμένει «προσωρινά» σε ισχύ για κάθε άλλη χώρα που, όπως η Τουρκία, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του και δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο άλλου σχετικού δημοσιονομικού κανονισμού.

Η ελληνική κυβέρνηση θεωρεί ότι, αν η Επιτροπή πίστευε ότι η διαδικασία ad hoc είχε παύσει να ισχύει, ενώ παράλληλα είχε επίγνωση ότι δεν ήταν δυνατό να εφαρμοστεί ο κανονισμός 3973/86 στην Τουρκία, όφειλε να υποβάλει πρόταση για την έκδοση σχετικού κανονισμού για την οριστική ρύθμιση του θέματος και όχι να προσφύγει σε άλλες παράνομες διαδικασίες.

Η *Επιτροπή* παρατηρεί ότι ο κανονισμός 3973/86 έχει εφαρμογή στα « πρωτόκολλα σχετικά με την οικονομική και τεχνική συνεργασία που είχαν συναφθεί από την Κοινότητα με την Αλγερία, το Μαρόκο, την Τυνησία, την Αίγυπτο, το Λίβανο, την Ιορδανία, τη Συρία, τη Μάλτα και την Κύπρο » και ότι, επειδή τα κράτη αυτά ήταν τα μόνα με τα οποία η Κοινότητα είχε συνάψει ένα τέτοιο πρωτόκολλο που προέβλεπε μη επιστρεφόμενες ενισχύσεις και δάνεια με ευνοϊκούς όρους από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, δεν υπήρχαν πλέον άλλα πρωτόκολλα στα οποία θα μπορούσε να εφαρμοστεί η διαδικασία ad hoc. Συνεπώς, η διαδικασία ad hoc κατέστη ανεφάρμοστη από την ημερομηνία ενάρξεως ισχύος του κανονισμού 3973/86.

Η Επιτροπή ισχυρίζεται, εξάλλου, ότι δεν ήταν απαραίτητη η έκδοση ειδικού κανονισμού εφαρμογής της ειδικής ενισχύσεως για την Τουρκία. Όλα τα αναγκαία στοιχεία για τη χρησιμοποίηση της ειδικής ενισχύσεως περιέχονται ήδη στην απόφαση 2/80 του συμβουλίου συνδέσεως και ιδίως στην παράγραφο 2. Κατά τα λοιπά, όλοι οι τεχνικοί κανόνες για τη δαπάνη των πιστώσεων μπορούν να αναζητηθούν στο δημοσιονομικό κανονισμό της 21ης Δεκεμβρίου 1977 (JO L 356, σ. 1). Τούτο είναι, από νομικής πλευράς, απαραίτητο για την ορθή εκτέλεση της ειδικής ενισχύσεως. Προκειμένου να εξασφαλιστεί καλύτερη θεμελίωση, από οικονομικής και πολιτικής πλευράς, για τις αποφάσεις της σχετικά με τα σχέδια χρηματοδοτήσεως, η Επιτροπή ζήτησε τη γνώμη των μελών της επιτροπής του άρθρου 6. Είναι ελεύθερη να ενεργήσει κατ' αυτό τον τρόπο χωρίς να έχει σχετική νομική υποχρέωση.

4. *Αναρμοδιότητα της Επιτροπής*

Η *ελληνική κυβέρνηση* υποστηρίζει ότι η έγκριση της ειδικής ενισχύσεως εμπίπτει στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου, το οποίο, βάσει μιας « συμφωνίας κυρίων » του 1980, επιφύλαξε στον εαυτό του την αποκλειστική αρμοδιότητα θεσπίσεως των αναγκαίων για την υλοποίησή της νομικών πράξεων μέσω μιας ad hoc διαδικασίας. Εάν και εφόσον κριθεί σκόπιμη η τροποποίηση αυτής της διαδικασίας, μόνο αρμόδιο να το πράξει είναι το Συμβούλιο, το οποίο μπορεί πάντα να προβεί στην έκδοση κανονισμού για την οριστική διευθέτηση του θέματος χρηματοδοτήσεως της Τουρκίας, όπως ακριβώς το έπραξε για άλλες μεσογειακές χώρες με τον κανονισμό 3973/86.

Η ελληνική κυβέρνηση παρατηρεί, εξάλλου, ότι η άποψη της Επιτροπής, κατά την οποία η τελευταία είναι η μόνη αρμόδια για την εκτέλεση του προϋπολογισμού και, κατά συνέπεια, για την έγκριση των σχεδίων στο πλαίσιο της ειδικής ενισχύσεως προς την Τουρκία, βρίσκεται σε πλήρη αντίθεση με τη μέχρι σήμερα ακολουθούμενη πρακτική. Στο Συμβούλιο εναπόκειται να ρυθμίζει τους τρόπους εγκρίσεως των ειδικών σχεδίων που εντάσσονται στα πλαίσια των διαφόρων χρηματοδοτικών πρωτοκόλλων.

Τέλος, η ελληνική κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι, κατά το άρθρο 205 της Συνθήκης ΕΟΚ, η αρμοδιότητα εκτελέσεως του προϋπολογισμού που αναγνωρίζεται στην Επιτροπή ασκείται στο πλαίσιο και « κατά τις διατάξεις του κανονισμού που εκδίδεται εις εκτέλεση του άρθρου 209 », δηλαδή του εκάστοτε σχετικού δημοσιονομικού κανονισμού.

Επομένως, στο πλαίσιο που « οι κανόνες διαχείρισης της οικονομικής συνεργασίας, ... η διαδικασία προσανατολισμού, εξέτασης και έγκρισης των ενισχύσεων καθώς ... και οι τρόποι ελέγχου της χρησιμοποίησής τους » αποτελούν συστατικά στοιχεία του αναγκαίου για την εφαρμογή των πρωτοκόλλων χρηματοδοτικής και τεχνικής συνεργασίας δημοσιονομικού κανονισμού (τρίτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 3973/86), κάθε προσπάθεια

της Επιτροπής να ρυθμίσει μόνη της αυτά τα θέματα αποτελεί παρέμβαση της Επιτροπής σε τομείς αρμοδιότητας του Συμβουλίου.

Η *Επιτροπή* θεωρεί ότι η έγκριση ειδικών σχεδίων σε εκτέλεση μιας θέσεως του προϋπολογισμού εμπίπτει στην εξουσία εκτελέσεως του προϋπολογισμού η οποία, κατά το άρθρο 205 της Συνθήκης, ανήκει αποκλειστικά στην Επιτροπή. Το Συμβούλιο μπορεί, στο πλαίσιο της νομοθετικής εξουσίας του, να δίνει κατευθυντήριες γραμμές ή γενικά κριτήρια για την έγκριση ενισχύσεων που είναι εγγεγραμμένες στον προϋπολογισμό (βλέπε π.χ. τα « κριτήρια που υπέδειξε η αντιπροσωπεία της Κοινότητας στο συμβούλιο συνδέσεως για τη χρησιμοποίηση της έκτακτης βοήθειας » όπως αναφέρεται στην απόφαση 2/80), τα οποία πρέπει να ακολουθεί η Επιτροπή, αλλά η έγκριση μεμονωμένων σχεδίων αποτελεί εκτελεστικό καθήκον το οποίο εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Επιτροπής.

Η Επιτροπή παραπέμπει, σχετικώς, στα όσα εν εκτάσει ανέπτυξε σχετικά με το άρθρο 205 στην προσφυγή της στην υπόθεση 16/88 (Επιτροπή κατά Συμβουλίου).

Η Επιτροπή τονίζει, επίσης, ότι « κανονισμός που εκδίδεται κατ' εφαρμογή του άρθρου 209 » είναι πράγματι ένας πολύ ειδικός κανονισμός και συγκεκριμένα ο προαναφερθείς δημοσιονομικός κανονισμός της 21ης Δεκεμβρίου 1977, ο οποίος περιέχει όλους τους τεχνικούς κανόνες που απαιτούνται για την εκτέλεση του προϋπολογισμού.

Το άρθρο 205 σημαίνει, κατά την Επιτροπή, ότι αυτή εκτελεί τον προϋπολογισμό με δική της ευθύνη, τηρώντας τους τεχνικούς κανόνες του δημοσιονομικού κανονισμού. Στην περίπτωση της ειδικής ενισχύσεως για την Τουρκία, η Επιτροπή δεν είχε παρά να τηρήσει τις κατευθύνσεις της απόφασης 2/80 του συμβουλίου συνδέσεως, καθώς και τους τεχνικούς κανόνες του δημοσιονομικού κανονισμού. Η Επιτροπή θεωρεί, κατά συνέπεια, ότι δεν έθιξε καθόλου τις αρμοδιότητες του Συμβουλίου. Αντιθέτως, κατά την άποψη της Επιτροπής, αν το Συμβούλιο ασκούσε αποφασιστική επιρροή στη χρηματοδότηση ατομικών σχεδίων μέσω ειδικών κανόνων εγκρίσεως, θα αντιποιούνταν την εκτελεστική αρμοδιότητα της Επιτροπής.

IV — Απαντήσεις σε ερώτηση του Δικαστηρίου

Το Δικαστήριο κάλεσε την Επιτροπή και το Συμβούλιο να διευκρινίσουν τα κριτήρια βάσει των οποίων ερμήνευσαν το άρθρο 2, παράγραφος 1, της διακυβερνητικής συμφωνίας ΕΟΚ-Τουρκίας (JO L 217 της 29.12.1964, σ. 3703), προκειμένου να κρίνουν αν έπρεπε, σε ορισμένες περιπτώσεις, να προβούν στην έκδοση πράξεως για τη μεταφορά της σε κοινοτικό δίκαιο, όχι όμως, σε ορισμένες άλλες περιπτώσεις.

1. Η *Επιτροπή* απάντησε ως εξής:

Το Συμβούλιο, με τη βοήθεια της Επιτροπής, κατάρτισε τον πληρέστερο δυνατό πίνακα όλων των αποφάσεων του συμβουλίου συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας, από την αρχή της λειτουργίας του, και όλων των πράξεων μεταφοράς των αποφάσεων αυτών.

Ο πίνακας αυτός επιβεβαιώνει την ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 1, της εσωτερικής συμφωνίας της σχετικής με τη σύνδεση ΕΟΚ-Τουρκίας, ότι δηλαδή το Συμβούλιο ΕΟΚ προβαίνει στην έκδοση πράξεων μεταφοράς των αποφάσεων του συμβουλίου συνδέσεως μόνο εφόσον η εν λόγω μεταφορά είναι αναγκαία για την εφαρμογή τους εντός της Κοινότητας. Στις περισσότερες περιπτώσεις η ίδια η φύση της αποφάσεως του συμβουλίου συνδέ-

σεως κατέστησε απαραίτητη τη μεταφορά της στο κοινοτικό δίκαιο. Σε άλλες περιπτώσεις, η φύση της αποφάσεως (για παράδειγμα: οι αποφάσεις 1/64, 2/64, 3/64, 1/65, 2/69 και 2/80) ή το γεγονός ότι αυτή απευθυνόταν κυρίως στην Τουρκία (για παράδειγμα: 2/71, 3/71, 1/72, 2/72, 3/72) ή στα κράτη μέλη της Κοινότητας (για παράδειγμα: 1/64, 2/65, 1/66 και εν μέρει 1/80), κατέστησε περιττή την εν λόγω μεταφορά.

Ως προς τον τρόπο της μεταφοράς προκύπτει ότι, στην πράξη, το άρθρο 2, παράγραφος 1, της εσωτερικής συμφωνίας χρησιμοποιήθηκε μόνο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1969, οπότε έληξε η μεταβατική περίοδος και τέθηκε σε εφαρμογή η κοινή εμπορική πολιτική. Έκτοτε, η Επιτροπή ακολούθησε μία πάγια πολιτική που συνίστατο στο να στηρίζει τις προτάσεις της για τη μεταφορά των αποφάσεων του συμβουλίου συνδέσεως στα σχετικά άρθρα της Συνθήκης ΕΟΚ (κατά κανόνα επί του άρθρου 113 και, σε ορισμένες περιπτώσεις, στο άρθρο 43) και όχι πλέον στο άρθρο 2, παράγραφος 1, της εσωτερικής συμφωνίας. Την Επιτροπή ακολούθησε και το Συμβούλιο: από το 1971 όλες οι πράξεις μεταφοράς που εξέδωσε στηρίχθηκαν στα άρθρα 113 ή 43 ή και στα δύο από κοινού. Τα δύο αυτά κοινοτικά όργανα ήταν, προφανώς, της γνώμης ότι η εσωτερική συμφωνία η σχετική με τη σύνδεση ΕΟΚ-Τουρκίας περιήλθε σε αχρησία λόγω της εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου. Αυτή η πρακτική μεταφοράς των αποφάσεων του συμβουλίου συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας εντάσσεται σε μια πάγια πρακτική που εφαρμόστηκε και σε άλλες συμφωνίες με τρίτες χώρες, ιδίως τη σύμβαση της Lomé.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι, όπως σαφώς προκύπτει από τον ανωτέρω πίνακα, η φύση της αποφάσεως 2/80 δεν επιβάλλει τη μεταφορά στο κοινοτικό δίκαιο, άποψη την οποία δέχθηκε σιωπηρώς και το Δικαστήριο με την απόφασή του της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, Ελληνική Δημοκρατία κατά Συμβουλίου, προαναφερθείσα. Εξάλλου, όπως προσθέτει η Επιτροπή, είναι σαφές ότι η ενδεχόμενη θέσπιση μιας διαδικασίας για την εξέταση των σχεδίων που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν με την ειδική ενίσχυση προς την Τουρκία ουδέποτε θα μπορούσε να αποτελέσει απόφαση κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, της εσωτερικής συμφωνίας. Η διαδικασία αυτή δεν έχει καμία σχέση με τη μεταφορά αποφάσεως του συμβουλίου συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας στο κοινοτικό δίκαιο.

2. Το *Συμβούλιο* απάντησε ως εξής:

Από όλες τις ισχύουσες σήμερα συμφωνίες που έχει συνάψει η Κοινότητα και τα κράτη μέλη της με τρίτα κράτη, βάσει του άρθρου 238 της Συνθήκης ΕΟΚ, μόνο για τη συμφωνία συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας, (που υπογράφηκε στην Άγκυρα στις 12 Σεπτεμβρίου 1963) και την τρίτη σύμβαση ΑΚΕ-ΕΟΚ της Lomé υπάρχει εσωτερική συμφωνία ως προς τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν και τις διαδικασίες κατά τις οποίες πρέπει να γίνει η εφαρμογή τους. Όταν πρόκειται για μικτές συμφωνίες, η εκτέλεση των αποφάσεων των οργάνων μπορεί να γίνει είτε υπό τη μορφή εθνικών μέτρων είτε υπό τη μορφή κοινοτικών μέτρων. Η απάντηση του Συμβουλίου αναφέρεται μόνο στα τελευταία.

Ο τύπος που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, της εσωτερικής συμφωνίας της σχετικής με την Τουρκία είναι όμοιος με εκείνον που χρησιμοποιήθηκε στην περίπτωση της συμφωνίας συνδέσεως μεταξύ ΕΟΚ και Ελλάδας (η οποία υπογράφηκε στην Αθήνα στις 9 Ιουλίου 1961). Η εσωτερική συμφωνία που συνοδεύει τις διαδοχικές συμβάσεις ΑΚΕ-ΕΟΚ της Lomé δεν περιέχει ανάλογη διάταξη για τα θέματα που εμπίπτουν στην κοινοτική αρμοδιότητα. Γίνεται μόνο λόγος για τις πράξεις που πρέπει να εκδώσουν τα κράτη μέλη για την εφαρμογή των αποφάσεων του Συμβουλίου ΑΚΕ-ΕΟΚ στους τομείς που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά τους.

Το Συμβούλιο δεν χρειάστηκε ποτέ να καθορίσει ρητώς κριτήρια για την ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 1, της εσωτερικής συμφωνίας ΕΟΚ-Τουρκίας, προκειμένου να αποφασίσει σε ποιες περιπτώσεις ήταν επιβεβλημένη η έκδοση πράξεως μεταφοράς στο κοινοτικό δίκαιο.

Στην πραγματικότητα, η πρακτική που ακολούθησε το Συμβούλιο στο πλαίσιο της συμφωνίας συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας για την εφαρμογή, δηλαδή για τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της Κοινότητας, των αποφάσεων του συμβουλίου συνδέσεως αποδεικνύει ότι το Συμβούλιο εξέδωσε πάντα εσωτερικές πράξεις για την εφαρμογή των εν λόγω αποφάσεων, εφόσον η έκδοσή τους ήταν αναγκαία από νομικής απόψεως.

Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο Δικαστήριο, πραγματοποιήθηκε έρευνα στα αρχεία της γενικής γραμματείας του Συμβουλίου. Το αποτέλεσμα της έρευνας ήταν η κατάρτιση πίνακα που περιλαμβάνει τις αποφάσεις του συμβουλίου συνδέσεως σε σχέση με τις εκδοθείσες πράξεις μεταφοράς.

Όπως προκύπτει από την εξέταση του πίνακα αυτού, σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες, για την εφαρμογή στο εσωτερικό μιας αποφάσεως του συμβουλίου συνδέσεως ΕΟΚ-Τουρκίας, ήταν αναγκαία η έκδοση εκ μέρους του Συμβουλίου νομικής πράξεως (συνήθως κανονισμού), ακολουθήθηκε αυτή ακριβώς η διαδικασία. Μπορούν να γίνουν αρκετές διαπιστώσεις:

— σε πέντε μόνο περιπτώσεις (που ανάγονται σε περιόδους πριν το 1970) χρησιμοποιήθηκε ως νομική βάση των πράξεων μεταφοράς το άρθρο 2, παράγραφος 1, της εσωτερικής συμφωνίας (ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή). Δύο από τις πράξεις αυτές αποτελούν απλή παράταση της ισχύος προηγουμένου κανονισμού·

— κατά τα μεταγενέστερα έτη, οι πράξεις μεταφοράς που εξέδωσε το Συμβούλιο, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής, έλαβαν τη μορφή κανονισμών που στηρίχθηκαν όλοι στο άρθρο 113 της Συνθήκης ΕΟΚ και, ενδεχομένως, στο άρθρο 43·

— για τις αποφάσεις που έλαβε το συμβούλιο συνδέσεως το 1980 (αποφάσεις 1, 2 και 3/80), το Συμβούλιο παρατηρεί ειδικότερα:

— η απόφαση 1/80 περιλαμβάνει τρία κεφάλαια, ήτοι ένα κεφάλαιο για τη γεωργία, ένα για τις κοινωνικές διατάξεις και ένα τρίτο κεφάλαιο για την οικονομική και τεχνική συνεργασία. Το σχετικό με τη γεωργία κεφάλαιο εφαρμόστηκε, από πλευράς Κοινότητας, στο πλαίσιο σειράς κανονισμών του Συμβουλίου που στηρίχθηκαν στο άρθρο 113 και προέβλεπαν τέσσερις διαδοχικούς δασμολογικούς αφοπλισμούς.

Οι κοινωνικές διατάξεις της αποφάσεως αυτής προβλέπουν μόνο μέτρα που πρόκειται να εφαρμοστούν σε εθνικό επίπεδο από όλα τα κράτη μέλη, βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 2, της εσωτερικής συμφωνίας.

Οι διατάξεις στον τομέα της οικονομικής και τεχνικής συνεργασίας, οι οποίες αφορούν κυρίως την ενίσχυση των διαφόρων τομέων συνεργασίας, υπό την αιγίδα του συμβουλίου συνδέσεως, δεν απαιτούν, αυτές καθεαυτές, την έκδοση εσωτερικών νομικών πράξεων εφαρμογής·

— η απόφαση 2/80 που αφορά την ειδική ενίσχυση εφαρμόστηκε σε εσωτερικό επίπεδο στο πλαίσιο της διαδικασίας

του προϋπολογισμού, με την εγγραφή πιστώσεως στη θέση 9632 (ειδική ενίσχυση προς την Τουρκία)·

— για την απόφαση 3/80 υπήρξε πρόταση της Επιτροπής για την έκδοση κανονισμού του Συμβουλίου προς εφαρμογή της (ΕΕ C 110 της 25.4.1983, σ. 1). Η πρόταση στηρίζεται στο άρθρο 238 της Συνθήκης ΕΟΚ, ο σχετικός δε κανονισμός δεν έχει ακόμα εκδοθεί.

Από την εξέταση του πίνακα επιβεβαιώνεται ότι κάθε φορά που αυτό ήταν ενδεδειγμένο και αναγκαίο εκδόθηκε «πράξη μεταφοράς στο κοινοτικό δίκαιο». Οι περιπτώσεις στις οποίες αυτό δεν συνέβη αφορούν καταστάσεις κατά τις οποίες δεν ήταν απαραίτητη η έκδοση νομικής πράξεως μεταφοράς [αποφάσεις του συμβουλίου συνδέσεως 1/64, 2/64, 3/64, 1/65, 2/71, 3/71, 1/72, 2/72, 3/72, 2/75, 1/80 (τρίτο κεφάλαιο), 2/80] ή όταν επρόκειτο για θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες των κρατών μελών [αποφάσεις του συμβουλίου συνδέσεως 4/64, 2/65, 1/66, 2/76, 1/80 (κεφάλαιο II)]. Ως προς το θέμα αυτό, και γενικότερα, το Συμβούλιο θεωρεί ότι η φράση του άρθρου 2, παράγραφος 1, της εσωτερικής συμφωνίας «με σκοπό την εφαρμογή τους» πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η εφαρμογή αυτή είναι νομικώς επιβεβλημένη στην Κοινότητα, προκειμένου να προσδοθεί εσωτερική ισχύς στην απόφαση του συμβουλίου συνδέσεως. Δηλαδή, το άρθρο 2, παράγραφος 1, επιβάλλει την υποχρέωση μεταφοράς εκείνων μόνο των αποφάσεων οι οποίες δεν μπορούν να εφαρμοστούν με άλλο τρόπο.

Σε ό,τι αφορά τη νομική βάση των «πράξεων μεταφοράς στο κοινοτικό δίκαιο», το άρθρο 2, παράγραφος 1, χρησιμοποιήθηκε σε σπάνιες μόνο περιπτώσεις που ανάγονται στα έτη 1967-1968. Από το έτος 1970 και λόγω της εξελίξεως του κοινοτικού δικαίου, ιδίως στον τομέα της κοινής εμπορικής πολιτικής, ως νομική βάση των πράξεων του Συμβουλίου χρησιμοποιήθηκε κυρίως το άρθρο 113 της Συνθήκης, που συνιστά το μόνο ορθό νομικό έρεισμα για την εσωτερική εφαρμογή μέτρων εμπορικού χαρακτήρα που αφορούν τις σχέσεις μεταξύ ΕΟΚ και Τουρκίας.

Το Συμβούλιο τονίζει, τέλος, ότι όπως αναφέρθηκε ανωτέρω οι τρεις συμβάσεις ΑΚΕ-ΕΟΚ της Lomé (που αντικατέστησαν τις συμβάσεις Yaoundé) συνοδεύονται με εσωτερική συμφωνία, η οποία δεν περιλαμβάνει πλέον διάταξη όμοια με εκείνη της παραγράφου 1 του άρθρου 2 της εσωτερικής συμφωνίας ΕΟΚ-Τουρκίας. Η μεταφορά στο κοινοτικό δίκαιο των αποφάσεων του συμβουλίου συνδέσεως ΑΚΕ-ΕΟΚ δεν ρυθμίζεται πλέον ρητώς. Στην πράξη, οι αποφάσεις αυτές μεταφέρονται υπό τη μορφή πράξεων των κοινοτικών οργάνων, οι οποίες στηρίζονται στις σχετικές διατάξεις της Συνθήκης ΕΟΚ (κυρίως το άρθρο 113). Η ίδια από νομικής απόψεως κατάσταση χαρακτηρίζει και τις υπόλοιπες συμφωνίες της Κοινότητας με τρίτες χώρες (συμφωνίες συνεργασίας με τις μεσογειακές χώρες, συμφωνίες ΕΖΕΣ), υπό την έννοια ότι οι αποφάσεις των μικτών οργάνων μεταφέρονται, όταν αυτό είναι ενδεδειγμένο, με την έκδοση εσωτερικών πράξεων μεταφοράς.

M. Zuleeg
εισηγητής δικαστής